

Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe'

Opgericht op 12 november 1974

Omvat de plaatsen Geertruidenberg, Raamsdonk en Raamsdonksveer

KringNieuws

Hart voor Historie

Colofon

45e jaargang, nummer 5,
mei 2019
KringNieuws verschijnt
minimaal 8x per jaar

Secretariaat:

Venestraat 25, 4931 BM
Geertruidenberg
Telefoon: 0162-515569

E-mail:

info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Redactie:

John François

Kopij voor KringNieuws
john.francois@hotmail.com

Sluitingsdatum kopij:

27 september 2019

Druk: Ergon, grafimedia te
Eindhoven

Afzonderlijke hoogtepunten:

Lezing actueel	1
Verslag lezing	2/3
Kasteelmuur	3/4
Heemdagen	5 t/m 8
Divers nieuws / agenda	4

Bezoek onze website!

Ga naar:

www.oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl

Speciale aandacht

www.canon-geertruidenberg.nl

Rekeningnummer:

Rabobank
NL42 RABO 0115 6003 10
KvK nr. 40271212

Uitnodiging lezing: "De Eerste Poolse Pantserdivisie"

Datum: donderdag 23 mei 2019
Spreker: Franz Ruczynski
Locatie: Theaterzaal van Cultureel Centrum 'De Schattelij' n'
Tiid: 20.00 uur (inloop vanaf 19:30)

Frans Ruczynski is op donderdag 23 mei de gastspreker van een door de Oudheidkundige Kring 'Geertruydenberghe' (OKG) georganiseerde lezing over de Eerste Poolse Pantserdivisie (1.Polska Dywisja Pancerna of 1e Polish Armoured Division). Deze divisie, die onder leiding stond van generaal Stanislaw

Franz Ruczynski

generaal Stanislaw Maczek

Wladyslaw Maczek, speelde een grote rol bij de bevrijding van Zuidwest-Nederland. Zo werd Breda op 29 oktober 1944 bevrijd zonder burgerverliezen dankzij een succesvolle flankaanval van generaal Maczek. De gratis toegankelijke lezing vindt plaats in de theaterzaal van c.c. De Schattelij n' en begint om 20.00 uur (inloop vanaf 19.30 uur). Deze lezing is een uitstekende opwarmer voor de jaarlijkse tentoonstelling van de OKG met als titel 'Geertruidenberg onder vuur', waarvan de officiële opening plaatsvindt op zondag 23 juni. De tentoonstelling wordt gehouden in de voormalige bibliotheekruimte van De Schattelij n'.

De eerste Poolse Pantserdivisie is opgericht op initiatief van generaal Maczek en bestond uit Poolse soldaten die na de val van Polen in 1939 naar Frankrijk waren gevlucht. Daar vochten ze in 1940 voor de tweede maal tegen de Duitsers, waarna ze naar Engeland uitweken. In het kader van een Brits-Poolse overeenkomst werden een landmacht, luchtmacht en marine opgericht; op dat moment zeer welkom gezien de penibele situatie waarin de Britten zich bevonden. De Poolse eenheden stonden grotendeels onder Brits opperbevel, met Brits materieel en uniformen die waren voorzien van Poolse rangte-

kens. Het streven van generaal Maczek werd uiteindelijk beloond als hij op 25 februari 1942 het officiële bevel krijgt om de Eerste Poolse Pantserdivisie te organiseren. Het zou de eerste moderne eenheid van de Poolse strijdkrachten worden. Vanaf het begin van de divisie tot 1944 bewaakte dit korps 200 km van de Britse kust. Eind juli

Illustratie Bron Brabants Heem

De toegang is gratis ook voor niet leden

1944 maakte de divisie de oversteek naar Normandië, . Dat weerhield ze er niet van waar ze op 1 augustus landden in Arromanches. Daar werden ze toegevoegd aan het Canadese Eerste leger. Een week later kwam de divisie voor het eerste in actie tijdens de operatie Totalize. Tot tweemaal toe werden ze per abuis door geallieerde vliegtuigen gebombardeerd, wat ze niet weerhield overwinningen te behalen tijdens operaties die de geschiedenisboeken haalden onder de naam de Zak van Falaise. Na de geallieerde uitbraak uit Normandië achtervolgde de eerste Poolse Pantserdivisie de Duitsers langs de kust van het Engelse kanaal. De divisie kwam in de omgeving van Poperinge België binnen en bevrijdde onder andere leger, Roeselare, Tielt, Gent en Sint-Niklaas.

Capelse veer

Begin oktober namen de Polen deel aan de strijd om de Scheldemonding. Dankzij de inzet van de divisie en het tactisch vernuft van generaal Maczek wat later werd bij de bevrijding Breda grote vernielingen van de stad bespaard. Op 29 oktober 1944 werd Breda door de Poolse divisie bevrijd. De winter van 1944/45 betekende een periode van relatieve rust voor de Polen, waarbij ze aan de zuidoever van de Maas een sector bewaakten die liep van Tholen via Moerdijk tot 's-Hertogenbosch. Er waren regelmatig schermutelingen met Duitse patrouilles aan de noordoever van de Maas, waarvan het gevecht om het Capelse Veer het bloedigst was. In april 1945 werd de divisie overgeplaatst naar Overijssel, waarbij de langs de Nederlands-Duitse grens oprukten. Hierbij werden grote delen van Oost-Drenthe en Groningen, waaronder Emmen, Veenendam en Stadskanaal door de Poolse pantserdivisie bevrijd. Vervolgens betrad de Poolse divisie Duits grondgebied. Een memorabel moment was toen al snel het krijgsgevangenkamp Oberlangen werd bevrijd. Toevallig zaten daar meer dan 1700 Poolse vrouwelijke opstandelingen, die na de opstand van Warschau krijgsgevangen waren gemaakt. Op 4 mei 1945 kreeg de divisie het bevel om op 5 mei om 08.00 uur 's morgens de strijd te staken. Op dezelfde tijd werd in het hoofdkwartier van het Tweede Canadese korps in Zwischenahn een onvoorwaardelijke capitulatie aan de Duitse officieren voorgelezen. Een van de aanwezigen daarbij was generaal Maczek.

bevrijding Breda door Polen

Voor uw en onze vrijheid

Overall werd de bevrijdingen uitgebreid gevierd, maar eigenlijk hadden de Poolse bevrijders geen reden voor uitbundigheid. De leiders van de geallieerden hadden bepaald dat Polen onder Russische invloed zou komen. Donkeren wolven pakten zich samen boven de inmiddels gedemobiliseerde militairen die plannen maakten terug te keren naar hun geboorteland Polen. De conferentie van Jalta besliste echter anders. Omdat al snel bleek dat de Russen al op 22 juli 1944 de eerste communistische regering in het naoorlogse Polen in leven had geroepen, bleek al gauw dat er van terugkeer geen sprake meer kon zijn. Degenen die in 1947, na het opheffen van de 1e Poolse Pantserdivisie, toch terugkeerden na hun vaderland werden als verraders gezien, kregen slechte baantjes of belandden zelfs in de gevangenis. Heel veel van de Poolse bevrijders zijn daarom in Breda en omgeving blijven wonen en stichtten er een gezin. De strijdkreet van de Eerste Poolse Pantserdivisie was 'Voor uw en onze vrijheid'. Wij kregen die vrijheid dankzij hun onverzettelikhed wel, maar voor de Poolse strijders duurde dat tot de jaren tachtig.

Dit artikel is slechts een deel van de inzet van de 1. Polska Dywizja Pancerna. Een bezoek aan de lezing is dan ook een must voor een ieder die geïnteresseerd is in de (regionale) krijgsgeschiedenis. JH)

Bron: website Vereniging Eerste Poolse Pantserdivisie Nederland.

Verslag lezing: "Verleden en toekomst van het kasteel van Geertruidenberg".

Datum: donderdag 18 april 2019
Spreker: Bas Zijlmans
Locatie: Theaterzaal van Cultureel Centrum 'De Schattelij'

Boeiende lezing Bas Zijlmans over historisch en archeologisch onderzoek kasteel Geertruidenberg. In de voormalige vestingstad Geertruidenberg heeft een zeer groot kasteel gestaan, zelfs groter dan bijvoorbeeld het overbekende Slot Loevestein. Na de Brabantse overrompeling in 1304 en de nederlaag tijdens de oorlog tegen Brabant in 1318 zal graaf Willem III van Holland hebben beseft dat de grenzen van zijn graafschap beter beschermd dienden te worden. Toch zou het tot 1323 duren voor hij Willem van Duvencoerde beleende met het schoutambt van Geertruidenberg en hem daarbij de opdracht gaf bij de stad 'ene steenhuys ende ene veste' te bouwen. In feite staat er de bouw van een versterkt stenen huis, waarbij het bouwen van een stadsmuur duidelijk een bijzonder project was. Stadshistoricus Bas Zijlmans mag zich met recht de persoon noemen die de juiste locatie van het kasteel heeft gevonden. Als hij op 18 april daarover een door de Oudheidkundige Kring "Geertruydenberghe" (OKG) georganiseerde lezing in "De Schattelij" houdt, zal het niemand verwonderen dat Zijlmans een volle zaal belangstellenden trekt.

Bas Zijlmans

Aan het vaststellen van de juiste locatie van het Bergse kasteel, ging een uitgebreid historisch onderzoek vooraf, waarbij ook de OKG betrokken was. De ultieme bekroning van het onderzoek was de blootlegging in 2002 van grote delen

van dit belangrijke kasteel, dat ooit de zuidgrens van Holland bewaakte. Met deze ontdekking is veel duidelijkheid geschapen in de ontwikkelingsgeschiedenis van Geertruidenberg, en hoe aan het eind van de veertiende eeuw de grens- en machtsverdeling van het graafschap Holland hier gestalte kreeg. Spreker Bas Zijlmans maakte de ruim 100 belangstellenden duidelijk dat de krijgsgeschiedenis van Hollandse Oudste Stad parallel liep aan die van het kasteel. Dat het daadwerkelijk om een aanzienlijk sterk kasteel ging, wordt bevestigd tijdens gebeurtenissen in de jaren 1351-1352 en 1420, waarin langdurige belegeringen nodig waren om het te veroveren. Met recht mag volgens Zijlmans dan ook gesproken worden over een 'burcht'. De in 1953 en 2002 blootgelegde noordoostelijke torenfundering en de in 2002 ontdekte oostelijke kasteelmuur, bewijzen dat eens te meer. Aangenomen mag worden dat het kasteel qua vorm en grootte niet veel heeft afgeweken van de toen gangbare Hollandse kastelen: door een gracht omgeven vierkante gebouwencomplexen met twee tot vier torens. Veelal hadden deze een bebouwde oppervlakte van ongeveer 900 m². Het resultaat van het grondradar-onderzoek aan het Wilhelminaplein wijst op een rechthoekig kasteel met vier torens (rond en vierkant) en een totaal oppervlak van ongeveer 2700 m², wat duidelijk maakt dat binnen het scala van Hollandse kastelen het kasteel van Geertruidenberg van behoorlijke importantie is geweest.

Sheet Lezing Bas Zijlmans

De lezing van Bas Zijlmans over het grafelijke kasteel van Geertruidenberg was een perfecte opwarmer naar de jaarlijkse tentoonstelling van de OKG. Vanaf 23 juni dit jaar is er in "De Schattelij" de tentoonstelling "Geertruidenberg onder vuur", waarin uitgebreid wordt ingegaan op de krijgsgeschiedenis van Geertruidenberg vanaf 1304 t/m november 1944.

Ook subsidie voor verbetering Timmersteekade en Donge-oevers

Provincie draagt fors steentje bij aan zichtbaar maken deel kasteelmuur Geertruidenberg

De komende jaren investeert de provincie Noord-Brabant 2,1 miljoen euro in projecten binnen de Zuiderwaterlinie. Het gaat in totaal om 19 projecten gelegen in de vijf stellingen langs het langste en meest benutte erfgoed van Europa. De vijf stellingen, met tussen haakjes de te besteden bedragen, zijn: West-Brabantse Waterlinie (€ 225.000), Willemstad (€ 589.250), Heusden-'s-Hertogenbosch (€ 764.250), Grave-Ravenstein (€ 497.500) en Breda-Geertruidenberg (€ 270.000). Voor de stelling Breda-Geertruidenberg gaat 145.000 euro naar het Historisch Knooppunt, de deelprojecten 'Route Imperial', de verbinding tussen Lunet aan de Donge en de centra van Geertruidenberg en Raamsdonksveer en het project 'Timmersteekade' aan de Donge-oevers. De provincie heeft 65.000 euro, de helft van de totale kosten, beschikbaar gesteld voor het zichtbaar maken van de door Bas Zijlmans ontdekte kasteelmuur aan het Wilhelminaplein. Hij hield daar onlangs nog een boeiende door de Oudheidkundige Kring 'Geertruidenberghe' (OKG) georganiseerde lezing over in De Schattelij. De andere helft van de kosten dient opgebracht te worden door de gemeente Geertruidenberg en tal van particuliere initiatieven. Zo zal ook de burgerij worden gevraagd figuurlijk een 'steentje bij te dragen' voor de opbouw van de kasteelmuur; er bestaat inmiddels al een Club van 100 en ook diverse bedrijven hebben inmiddels hun steun toegezegd.

Door Jan Hoek

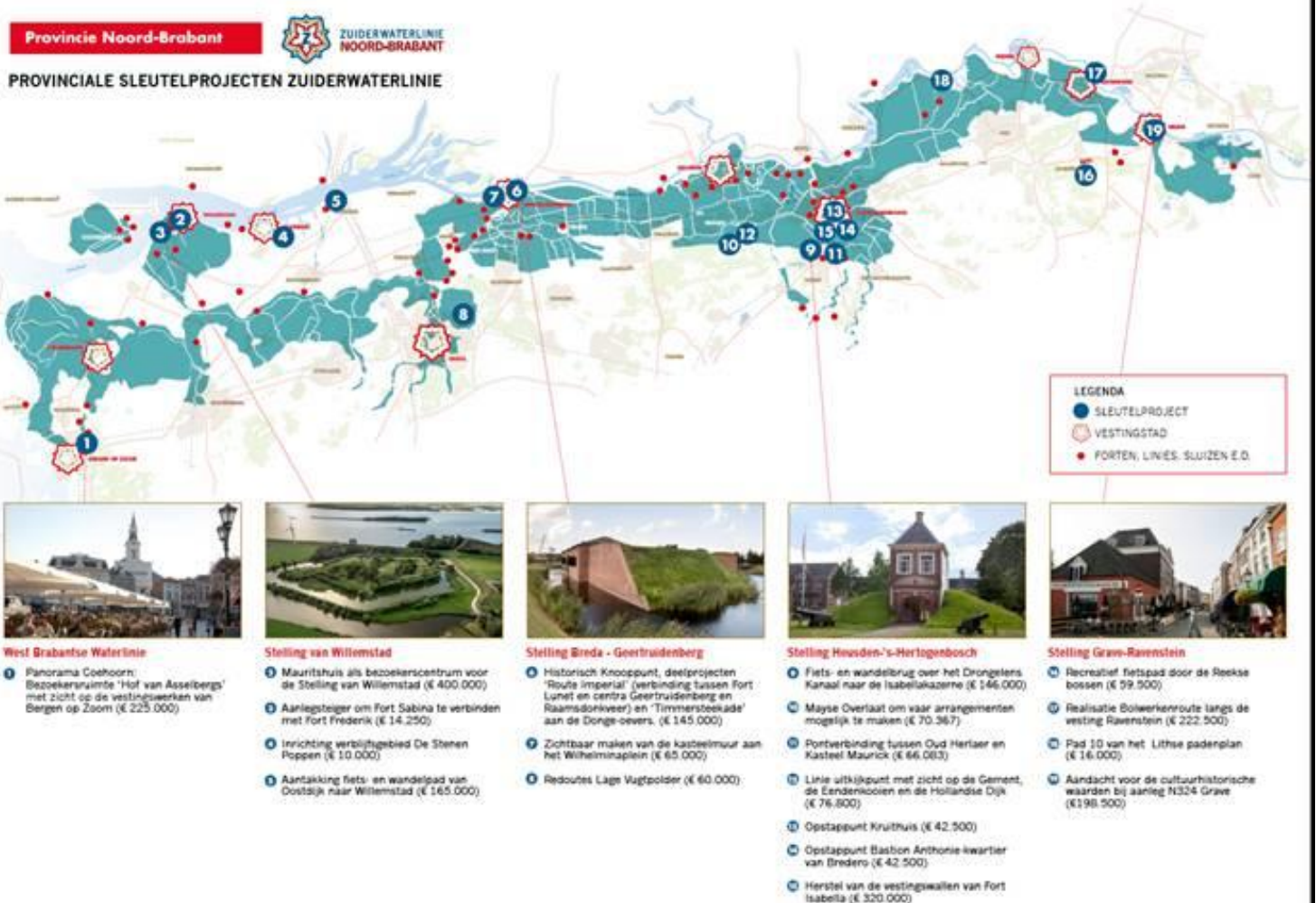
Lange tijd werd het kasteel van Geertruidenberg verloren gewaand. Jarenlang onderzoek door de lokale historicus Bas Zijlmans leidde tot het vaststellen van de kasteellocatie en veel kennis over het kasteel. De Archeologische Werkgroep (AWG) van de OKG voerde in de periode van december 2000 tot mei 2001 een uitgebreid booronderzoek uit aan het Wilhelminaplein. In dezelfde periode voerde de AWG ook noodopgravingen uit, waarbij een torenfundering en een belangrijk deel (32 meter) van een schildmuur werd blootgelegd. Deze archeologische vondst is voor Geertruidenberg en de regio van grote historische waarde. In 2006 is het kasteel verder in kaart gebracht door middel van geofysisch onderzoek door het archeologisch bureau RAAP. Tijdens een druk bezochte door wethouder John van Vugt belegde persbijeenkomst ging Bas Zijlmans nog kort in op de geschiedenis van het kasteel van 1323 tot 1574. "Het is een van de vroegste voorbeelden van een landsheerlijkheid met een, in dit geval Hollands, grenskasteel met het hertogdom Brabant. Het kasteel was met een afmeting van 60 x 45 meter bijzonder groot, dubbel omgracht en had een klassieke rechthoekige oppervlakte van 4700m² met vier zware hoektorens. Het was in de middeleeuwen het belangrijkste militaire steunpunt van de stad Geertruidenberg en heeft een aantal grote belegeringen doorstaan." Wethouder John van Vugt zegt aansluitend: "De locatie biedt een goede mogelijkheid om een deel van de oostelijke kasteelmuren terug te

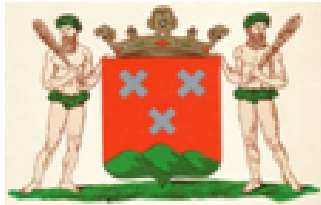

brengen en zo de historische beleving te stimuleren. De muur gaat vergezeld van een bord met informatie. Ik ben er bijzonder trots op dat wij als kleine gemeente, die meestal veel moeite hebben om subsidies binnen te halen, mede dankzij de inzet van onze ambtenaren, zoveel geld voor de projecten hebben kunnen binnenhalen.” De wethouder zegde toe om aan de gemeenteraad het resterende bedrag te vragen en meldt ook nog dat hij nog een gesprek aangaat met de omwonenden. Om het plan bij het Wilhelminaplein een kasteelmuur te bouwen, die overeenkomt met de gevonden kasteelmuur die zich minimaal 2,5 meter onder het maaiveld bevindt, is nog het nodige geld binnen. Bas Zijlmans vertelt verder: “Diverse personen uit de erfgoedwereld hebben inmiddels de realisatie van het plan van harte aanbevolen. We hebben een muur over een lengte van 60 meter opgegraven, waarbij we beogen daarvan 27 meter op te metselen met kloostermoppen tot een hoogte van 60 cm en een dikte van 1,4 meter. Voorwaarde van de subsidie is dat de werkzaamheden voor 2020 gestart moeten zijn. Dat betekent dat de eerste schop nog dit jaar de grond in moet gaan; het plan kan binnen drie jaar gerealiseerd zijn. Dan is, zeg maar, mijn levenswerk voltooid en heeft Hollands oudste stad Geertruidenberg een zicht- en tastbaar deel van haar rijke historie terug.”

Route Impérial

Naast het bedrag van 65.000 euro voor het zichtbaar maken van de kasteelmuur heeft de provincie 145.000 euro beschikbaar gesteld voor het Historisch Knooppunt Geertruidenberg. Het gaat hierbij over de deelproject ‘Route Impérial’, de verbinding tussen Lunet aan de Donge (in de volksmond ten onrechte Fort Lunet genoemd) en de centra Geertruidenberg en Raamsdonksveer en ‘Timmersteekade’ aan de Donge-oever. De Routes Impérialen vormden het netwerk van het Eerste Franse keizerrijk onder Napoleon Bonaparte. Op 16 december 1811 werden de routes per keizerlijk decreet vastgesteld. Het was de eerste keer dat er wegnummers werden gebruikt. Geertruidenberg lag aan de route R12 die loopt van Parijs naar Amsterdam; sinds 1824 gewijzigd in de N2. Een groot deel van de wandelroute onder de autobrug over de Donge is gereed, waardoor o.a. het dagtoerisme de twee centra makkelijker kan bereiken. De gemeente Geertruidenberg was wellicht verrast door de subsidie van de provincie, want kon aangaande het plan ‘Timmersteekade’ nog niets visueel tonen. Volgens de wethouder gaat het om door de herinrichting de kades meer leefbaar te maken. Niet alleen met meer groen en een refit van de havens, maar ook met de aanleg van steigers voor het varend erfgoed. “Er komen vijf historische bedrijfsvaartuigen te liggen die op gezette tijden ook te bezoeken zijn. Er komen diverse informatieborden en/of een soort kiosk met informatie en foto’s over het rijke schippersleven van weleer, de scheepswerven uit de gemeente en over de schepen die er liggen. Het moet een belevingsplek worden, waar zowel bewoners als toeristen graag vertoeven”, stelt John van Vugt.

Brabantse Heemdagen

22 en 23 augustus op de Brabantse Wal

“Verdediging van Landgoed en Erfgoed”

De Geschiedkundige Kring van Stad en Land van Bergen op Zoom is dit jaar in nauwe samenwerking met de Heemkundekring Halchterth gastheer voor de 71^e editie van de Brabantse Heemdagen. Deze vinden dit jaar plaats op donderdag 22 augustus en vrijdag 23 augustus. De deelnamekosten bedragen € 100,- per deelnemer. Dit is exclusief consumpties, fietsuur en overnachting. Het huren van een fiets kost € 15,- en dient apart op het deelnameformulier te worden aangegeven.

Om organisatorische reden is het maximum aantal deelnemers beperkt tot 100.

De inschrijfformulieren moeten volledig ingevuld, uiterlijk 8 juni 2019, in het bezit zijn van het secretariaat Geschiedkundige Kring van Stad en Land van Bergen op Zoom, postbus 280, 4600 AG Bergen op Zoom, e-mail: secretariaat@geschiedkundigekringboz.nl

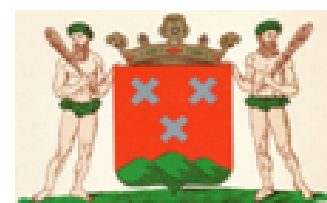
Over Bergen op Zoom, Halsteren en de Brabantse Wal:

De gemeente Bergen op Zoom, waaronder ook Halsteren en Lepelstraat vallen, ligt centraal op de Brabantse Wal. Halsteren en Lepelstraat liggen aan de noordkant en aan de zuidkant vinden we nog Hoogerheide, Woensdrecht en Ossendrecht, die samen met Huijbergen de gemeente Woensdrecht vormen.

De inwoners van deze Brabantse Wal-gemeenten wonen op een uniek stukje Nederland. Nergens zijn de verschillende gebieden zoals kleigrond, veengrond, zandgrond, moerasgrond, bosgrond in combinatie met akkerbouw, veeteelt en tuinbouw in een mooiere symbiose te vinden. Met de wetenschap dat de Brabantse Wal van oorsprong zelfs 2 miljoen jaar oud is, is er een unieke gelegenheid om daar eens in en over rond te dwalen.

De eerste dag zullen we de prachtige en bijzondere monumenten bezoeken die Bergen op Zoom rijk is, onder andere De Grebbe, de Synagoge, het Ravelijn en de Gertrudiskerk. Ook De Maagd en het Markiezenhof (ontvangst en lunch) zullen natuurlijk niet ontbreken.

Op de tweede dag zal de nadruk liggen op de Brabantse Wal, met zijn bijzondere verdedigingswerken, die onderdeel zijn van de Zuider-Waterlinie. Zo bezoeken we op de fiets de Waterschans, fort de Roovere (Pompejustoren en Mozesbrug) en lunchen we in het heemhuis van Heemkundekring Halchterth.

“Verdediging van Landgoed en Erfgoed”

71^e Brabantse Heemdagen

Voorlopig programma 22 augustus

Dag 1 Wandeldag te Bergen op Zoom

Parkeren: zie parkeerkaarten en dagprijzen

09.00 – 09.30 uur	inloop bij de Maagd aan de Grote Markt 32
09.30 – 10.15 uur	ontvangst door B&W, ceremonie protocollaire, opening voorzitter Brabants Heem
10.15 – 10.30 uur	start wandelingen o.l.v. SBM gidsen naar De Grebbe – Maagd – Synagoge - Ravelijn - Gertrudiskerk (langs Gevangenpoort - Stadhuis)
13.30 – 14.30 uur	lunch bij La Pucelle
14.30 – 16.30 uur	vervolg wandelingen o.l.v. SBM
16.30	einde wandelingen en vrije tijd
17.30	verplaatsing met de auto naar Ossendrecht (Hotel Dekkers) Adres: Zr. Marie Adolphinestraat 6, 4641 CP Ossendrecht. Tel. 0164-679900
18.00 – 18.30 uur	inloop voor diner
18.30 - 21.00 uur	diner bij Hotel Dekkers
21.00 – 21.30 uur	mededelingen voor dag 2
21.30	vrije tijd en verplaatsing naar huis / logeeraadres / verblijfsadres

Toelichting:

Verdedigen van het landgoed lukt ons wonderwel. Ook het verdedigen van het belangrijkste erfgoed, maar daar tussenin is een grijs gebied. Wat ze ook wel verstedelijking noemen of modernisering. Al sinds halverwege de 16^e eeuw zijn we aan het verdedigen, eerst tegen de Spanjaarden in de Tachtigjarige oorlog en van die verdedigingswerken bezoeken we vandaag Het Ravelijn. We komen ook langs de Gevangenpoort of Lievevrouwepoort die zijn dienst als stadspoort meer dan waargemaakt heeft in die tijd. We worden ontvangen in De Maagd en deze benaming kreeg Bergen op Zoom door zijn verdediging. De lunch zullen we gebruiken in La Pucelle, de benaming die we kregen van de Fransen na de inname in 1747, waarbij de verdediging behoorlijk wat steken heeft laten vallen. In onze wandelroute zit ook een bezoek aan De Grebbe, van oorsprong bedoeld als turfvaart, maar later overkluisd en meer in dienst gekomen als riool. Ook zullen we een bezoek brengen aan de Synagoge, waar we kunnen zien dat we op allerlei manieren geprobeerd hebben om ons te verdedigen tegen de bezetting en de gevolgen daarvan.

“Verdediging van Landgoed en Erfgoed”

71^e Brabantse Heemdagen

Voorlopig programma 23 augustus

Dag 2 Fietsdag	We starten in Ossendrecht. De startplaats wordt na inschrijving bekend gemaakt
09.00 – 09.30 uur	ontvangst op verzameladres met koffie en praatje door Willem de Weert
09.30 – 13.00 uur	fietsen in 4-5 groepen onder begeleiding naar Heemkundekring Halchterth via Woensdrecht - polder – duintjes - Bergse Plaat – Waterschans - Beymoerweg - Halsteren. Wij komen bijeen in het Heemhuis, Beeklaan 29a Halsteren
13.00 – 14.00 uur	lunch in het Heemhuis van Halchterth
14.00 – 17.00 uur	terug naar startpunt Ossendrecht via Fort de Roovere (bezoek aan Pompejustoren en Mozesbrug) - Vrederust - Heide - Heimolen - Hoogerheide - Ossendrecht
18.00 – 18.30 uur	inloop diner
18.30 – 20.30 uur	diner bij Hotel Dekkers en afsluiting

Toelichting:

Als we het over verdedigen hebben, dan heeft de Brabantse Wal een grote rol gespeeld in de Slag om de Schelde. Ossendrecht werd op 6 oktober 1944 bevrijd, maar voordat Halsteren als vrij werd gezien was het 30 oktober. Er heeft zich op de Brabantse Wal een serieus gevecht afgespeeld. Vandaag kunnen we zien waarom dit gebied zo moeilijk te bevrijden was en zo makkelijk te verdedigen.

Als we door Woensdrecht fietsen is het niet te bevatten dat dit hele dorp plat geschoten was en er 1400 slachtoffers zijn gevallen. Het dorp is ruim een half jaar onbewoonbaar gebleven.

We fietsen door naar De Waterschans (langs de rand van de Brabantse Wal) en stappen terug in de geschiedenis om weer bij de Tachtigjarige oorlog uit te komen. Via Halsteren (Spinolaberg) gaan we naar het Heemhuis waar we de lunch zullen gebruiken. Na de lunch gaan we richting Fort de Roovere (hier is er tijd en ruimte om een bezoek te brengen aan de Pompejustoren en de Mozesbrug. Daarna fietsen we langs de oostkant van de Brabantse Wal terug naar Ossendrecht.

Parkeeroverzicht Bergen op Zoom.

1	Parkeergarage De Parade	Wassenaarstraat 66	150 plaatsen/ 2.05 hoogte	Dagkaart € 10
2	Achter de grote Markt	Koepelstraat 50	150 plaatsen/ 2.05 hoogte	Dagkaart € 10
3	Mineurplein	Bij Westersingel	135 plaatsen / ----	Dagkaart € 10
4	Kaai / Noordzijde Haven	Zuidzijde Haven		Dagkaart € 5
5	Plein XIII	Bij stadkantoor	318 plaatsen	Dagkaart € 5

Parkeerbeheer Bergen op Zoom

Parkeerzones

- Centrum
- Gebied F
- Schil
- Schil
- Plein 13
- Pleinen
- Pleinen
- Pleinen
- Pleinen
- Omgeving ziekenhuis
- Centrum
- Schil

Parkeerautomaten op tariefzone met €

- Gebied C
- Gebied A
- Gebied B
- Gebied E
- Gebied D
- Gebied F
- Overige/geen waarde

Parkeergarages

- Parkeergarage De Parade
- Parkeergarage Achter de Grote Markt

Informatie met betrekking tot parkeren in Bergen op Zoom

Aanvullende informatie kunt u verkrijgen via het secretariaat OKG c.w.vandeneijkant@casema.nl / a.krols@kpnmail.nl

Wisseltentoonstelling Museum De Roos met 'Oma's Spullekes'

Een halve eeuw verzamelen toont unieke collectie van OKG-lid Elly Dunnewold

De artikelen die deel uitmaakten van de afgelopen tentoonstelling 'Museum De Roos pakt uit' zijn weer terug in het depot van het museum om plaats te maken voor 'Oma's Spullekes'. De nieuwe tentoonstelling, die loopt t/m 29 september, is een bijzondere verzameling objecten uit grootmoeders tijd en zelfs ruim voor die periode, die beeldend kunstenaar en OKG-lid Elly Dunnewold in 50 jaar tijd verzameld heeft. Een nostalgische expositie die zonder twijfel veel herkenning zal oproepen bij veel bezoekers. De in Geertruidenberg woonachtige kunstenaar, zij studeerde in 1972 cum laude af aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunst in haar geboorteplaats 's Gravenhage, is een van de vrijwilligsters van het museum en daardoor met regelmaat aanwezig om te vertellen over haar bijzondere verzameling keukengerei.

Over elk object weet Elly Dunnewold (71) wel een boeiend verhaal of anekdote te vertellen. Zij zegt over het ont-

staan van haar verzameling: "Mijn moeder Wilhelmina Lavèn verzamelde nostalgisch keukengerei, waarvan bijzondere 'spullekes' als erfstukken deel uitmaken van mijn verzameling. Bijzonder stukken zijn een koffiepote uit de 17e eeuw, Engels verzilverd bestek met benen handvatten uit de 19e eeuw, een Frans kastanje-(pof)pannetje, een koffiepote van grutter De Gruyter en een koperen pof-fertjespan uit ca. 1850. De verzameling bestaat onder meer uit kostbare stukken, zoals een tinnen peper- en zoutstel die mijn moeder als eerste stuk van haar verzameling kocht op een Belgische antiekveiling, tot 'spullekes' zoals een ouderwetse suikerpote die ik voor nog geen 25 cent kocht op een rommelmarkt. Op mijn

21e begon ik met mijn verzameling, dus ik ben daar al een halve eeuw mee bezig." Zij concludeert dat er vroeger veel meer aandacht werd besteed aan vorm en kwaliteit. "Een oud fornuis uit de jaren 50 functioneert nog zoals in het begin, terwijl bij een modern elektrisch fornuis binnen een half jaar een knop al lam is. Tijdens de tentoonstelling is ook te zien dat keukengerei uit de jaren 20 en de jaren 40/50 een geheel eigen, veelal sobere vormgeving hebben met voor die jaren typerende decoraties. Heel bijzonder zijn koektrommels uit de oorlogsjaren, waarmee de eigenaars kleur bekenden door de binnenkant oranje te verven." Veel van de aanwezige huishoudelijke spullen zijn

Foto's en tekst Jan Hoek, verzameling Elly Dunnewold

DIVERS NIEUWS

Ledenvaria:

Nieuwe leden:

De heer K. Koutstaal, Raamsdonksveer

Agenda:

- **Lezingen Oudheidkundige Kring**
  - 23 Mei** Extra uitgave expositie, Franz Ruczynski "De Eerste Poolse Pantserdivisie"
  - 17 oktober** NNB
  - 21 november** Prof. A. Bijsterveld "De ontstaansgeschiedenis van het hertogdom Brabant"
  - 19 december** Cees Schuller "De geschiedenis van de rondvaartboten in de Biesbosch"
- **Vergadering bestuur OKG**
- **Lezing Bart van Loo over zijn laatste boek 'De Bourgondiërs'** Vrijdag 14 juni 2019 19:30 – 21.30 uur, Theek 5 Made (Kapelzaal), € 10,00 (Bourgondische avond inclusief hapje en welkomstdrankje) Kaarten reserveren via www.theek5.nl/activiteiten
- **Tentoonstelling VOC Japan – Nederland** van 24 februari t/m 1 september 2019 meer informatie? http://museumtijdschrift.nl/tentoonstellingen/voc-japan-nederland/?agenda_search
- **Open Tuinen Dagen** vrijdag 14 juni 2019 tot 16 juni 2019. Tijdens het derde weekend van juni openen meer dan 30 tuinen van zowel particulieren als instellingen hun deuren weer voor het publiek. Dit jaar is het thema 'kunst'. Meer informatie <http://erfgoedstem.nl/events/open-tuinen-dagen/>
- **lezing over de gevolgen van de sluiting van de Haringvlietdam.** Op 18 september. Door boswachter Jacques van der Neut Heemkundekring Made & Drimmelen, Hotel restaurant Het Trefpunt in Made, aanvang 20.00 uur, toegang is gratis.
- Lezing: "Zwaluw en de Biesbosch, leven in werken in de Biesbosch in vroeger tijd", 14 oktober 2019 uur om 19.30 uur, Locatie: Ons Belang, Lage Zwaluwe
- **Tienduizenden archeologische rapporten nu digitaal**, volg deze link <http://www.archeologieinnederland.nl/nieuws/tienduizenden-archeologische-rapporten-nu-digitaal>

Planoverleg schema 2018/2019

Het Monumentenhuis Brabant biedt in samenwerking met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en de provincie Noord-Brabant de mogelijkheid om ingrijpende restauratie- en herbestemmingsplannen voor rijksmonumenten vroegtijdig te bespreken. Meer weten volg deze link, <http://www.monumentenhuisbrabant.nl/nieuws/> Zie hier ook, "Woonhuissubsidie vervangt fiscale aftrek voor particuliere eigenaren rijksmonumenten"

Van onze bibliotheek

Circulatie heemkunde bladen

Wist u dat binnen de kring diverse bladen circuleren welke in een roulatiesysteem onder de leden worden doorgegeven? Heeft u hiervoor interesse kunt u zich opgeven bij Anne v.d. Berg-ter Schure of via email [in-fo@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl](mailto:info@oudheidkundige-kring-geertruidenberg.nl)

Een overzicht van deze bladen treft u hieronder;

- De Klok Heemkunde kring Made
- De Mulder Heemkunde kring Gilze Rijen
- De Wazerwijen Heemkunde kring Dongen
- Engelbrecht van Nassau Heemkunde kring Breda
- De Búrt Heemkundekring Hooge en Lage Zwaluwe
- Effe Lústere Heemkunde kring Werkendam
- De Waterschans Heemkunde kring Bergen op Zoom
- Met gansen trou Heemkunde kring Heusden e.o.
- De Koerier Brab. Heem en Erfgoed Brabant
- Holland Historisch tijdschrift
- Immaterieel erfgoed
- Saillant Stichting Menno van Coehoorn
- Westerheem Nederlandse Archeologie
- Zuidwesterheem Archeologie Zuidwest Nederland
- Vitruvius Vakblad voor erfgoed professionals
- Terra Cognita Archeologische vereniging Land van Heusden en Altena
- Archeologisch Magazine
- InBrabant tijdschrift van Erfgoed Brabant

Onze bibliotheek is uitgebreid met tientallen boeken welke ons geschonken zijn uit de nalatenschap van Janus van Beek. In de volgende edities van KringNieuws zullen wij u laten kennismaken van de inventarisatie van deze boeken alleen dan wanneer er ruimte is.

Van de redactie

Beste leden van de Oudheidkundige Kring Geertruidenberghe,
Mocht u kopij willen aanleveren voor het KringNieuws of NieuwsFlits wil ik u dit even mee geven:

De uiterste inleverdatum van kopij voor KringNieuws nr. 6 is nog niet bekend ivm de expositie. Voor de eerstvolgend geplande is **27-09-2019**. Het KringNieuws valt dan in de week van 07-10-2019 in de bus.

Mocht er tussendoor belangrijk nieuws te melden zijn wordt een NieuwsFlits via email verzonden.
Tip: kent u iemand in uw omgeving die geen lid is maar wel geïnteresseerd in historie druk, de NieuwsFlits even af en doe die dan eens bij deze persoon in de bus.

Stuur **kopij** als Word-document, platte tekst, dus geen opmaak.

Stuur **foto's** (onder vermelding van wie, wat, waar en wanneer) naar **John François:** john.francois@hotmail.com

Met vriendelijke groet,
De redactie KringNieuws